

INSPIRATIONSKATALOG

Seks gode eksempler på samarbejder mellem skoler og fritidstilbud

Inspirationskatalog -
Seks gode eksempler på samarbejder mellem skoler og fritidstilbud

Udarbejdet af Mathilde Flindt & Søren Østergaard,
Center for Ungdomsstudier (CUR)
Peter Bangsvej 5B
2000 Frederiksberg
www.cur.nu

Introduktion

Dette inspirationskatalog er udarbejdet i forlængelse af en rapport for Undervisningsministeriet, der sætter fokus på, hvilken betydning folkeskolereformen har haft for udbud og mangfoldighed af fritidstilbud til børn og unge mellem 6 og 18 år. I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten har vi haft kontakt til en række foreningsledere, som har fortalt om, hvordan de, som en del af den såkaldte åbne skole, har formået at udvikle tilbud, som giver mening for såvel skoler som dem selv.

Det har været inspirerende at møde disse foreningsledere, og i dette inspirationskatalog forsøger vi at give deres erfaringer videre. På den måde kan vi forhåbentlig være med til at inspirere både skoler og foreninger til at etablere mange flere spændende samarbejder i regi af 'den åbne skole'

Den åbne skole – form, indhold og betydning

En central del af folkeskolereformen fra 2014, var ideen om 'den åbne skole'. Den åbne skole er ifølge undervisningsministeriet en skole, som har til formål at inddrage lokalsamfund i undervisningen således, at "elevernes læring og trivsel understøttes" (Undervisningsministeriet, 2018). Om formålet med den åbne skole, står der i lovgrundlaget:

Skolerne indgår samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts-, og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet (Paragraf 3 stk. 4).

Formålet med samarbejdet mellem skoler og eksterne læringsmiljøer er således at understøtte folkeskolens formål, og dermed bliver samarbejdets primære funktion at understøtte elevernes læring, trivsel og udvikling.

Med udgangspunkt i seks specifikke samarbejder giver vi i dette katalog et bud på, hvordan samarbejder i den åbne skole kan gribes an, således at de både giver mening for skoler og for de lokale foreninger eller institutioner, som byder sig til som samarbejdspartnere i den åbne skole.

Hvorfor åben skole?

Forskning viser blandt andet, at autentiske læringsmiljøer, hvor der er fokus på praksisorienterede undervisningsmetoder, som skaber mulighed for, at eleverne får deres egne erfaringsdannelser, kan påvirke elevernes faglige og trivselsmæssige udvikling positivt. Koblingen mellem teori og praksis giver mulighed for, at der er flere læringsstile, der bringes i spil, og hermed får flere elever mulighed for at opleve succes (KORA, 2016). Åben skole handler i vid udstrækning om at skabe supplerende læringsmiljøer, der skaber nogle andre læringsarenaer end dem, som folkeskolen normalt tilbyder.

Åben skole-samarbejder mellem skoler og foreninger, klubber og virksomheder har i nogle kommuner eksisteret i fire år, og spørgsmålet er, hvilken betydning det stigende antal samarbejder har haft. En undersøgelse af idrætsforeningernes muligheder og udfordringer i mødet med den åbne skole viser, at samarbejder især skaber værdi for:

- Den gruppe af elever, der har brug for at blive eksponeret til anderledes læringsrum og -stile.
- Den gruppe af elever i udskoling, som kan betegnes som særdeles kompetente bevægelsesøkonomer.
- Den gruppe af 'perfekte piger', der har brug for at blive hevet ud af deres komfortzone for at finde ud af, at de overlevede.
- De elever, som ikke naturligt søger ind i foreningslivet.
- De små idrætter, som får en unik chance for at profilere sig i forhold til potentielle udøvere og etablering af nye lokale foreninger på og omkring skolerne (Juul & Østergaard 2017).

Inden folkeskolereformen trådte i kraft var der en frygt for, at den ville få store konsekvenser for foreninger og fritidsudbydere, fordi børn og unge ikke længere ville have tid til at 'gå til noget' i deres fritid, nu hvor skoledagene blev længere. Antallet af aktiviteter, børn og unge går til, er da også faldet en smule siden 2014. Derimod ligger andelen af børn og unge, der går til en fast fritidsaktivitet på nogenlunde samme niveau i 2018, som den gjorde før reformen (Arendt & Skov, 2017 & Juul & Østergaard, 2017). Der er desuden indikationer på, at den gruppe af børn og unge, der ikke tidligere opsøgte foreningslivet, begynder at søge ind i disse sammenhænge, fordi de gennem den åbne skole bliver introduceret til foreningsaktiviteter i skolen (Juul & Østergaard, 2017).

Kommunernes rolle

Ud over fritidsudbydernes ansvar for at nytænke tilbuddene, er det i mange tilfælde også afgørende for samarbejdernes succes, hvor-

dan kommunerne vælger at prioritere den åbne skole. Det gælder i forhold til økonomi, hvor der er klare indikationer på, at "åbne puljer" i højere grad stimulerer samarbejder mellem skoler og foreningsliv, end hvis pengene fordeles ud på skolerne. I de kommuner, hvor det er praksis, er der en tendens til, at pengene bliver til brugt til at finansiere meget andet end åben skole-samarbejder. Foruden økonomien er det afgørende, at man på forvaltningsniveau – i en verden med mange skiftende dagsordener – er vedholdende i sin italesættelse af mulighederne i den åbne skole. Det tager tid at forankre samarbejder, og det tager tid at få især de knapt så ressourcerstærke foreninger til at indgå i åben skole-samarbejder (Juul & Østergaard, 2017).

Stadigt flere kommuner ser ud til at vælge at satse mere målrettet på potentialerne i den åbne skole. I det følgende præsenterer vi to forskellige eksempler på kommunale tilgange til den åbne skole, der begge ser ud til at anspore til samarbejde.

Længerevarende forløb – Roskilde Kommune

I rapporten *Skole og foreninger i bevægelse mod og med hinanden* understreger forfatterne vigtigheden af, at kommunerne stiller krav til samarbejderne, og at disse i vid udstrækning helst skal være forløb af længere varighed (Juul & Østergaard, 2017). Disse elementer ligger som en integreret del af den tænkning og praksis, som er blevet udrullet i Roskilde Kommune. Her har man arbejdet med *Lærende Partnerskaber*, der er et koncept, som er udviklet med hjælp fra et eksternt konsulentselskab, hvor fokus er på længerevarende læringsforløb mellem skoler og kulturinstitutioner i Roskilde kommune.

Ud over projektet *Lærende partnerskaber*, der udvikler metoder til længerevarende læringsforløb, er der desuden en række tydelige kriterier for de puljer, som fritidsudbydere kan søge til udvikling af

åben skole-samarbejder. En idrætskonsulent fra Roskilde Kommune fortæller:

Det skal være forløb, hvor de er ude hos hver klasse og lave et forløb, så det er tre gange per klasse, der har den samme idræt. Og det er fordi, vi i kommunen har budget til at gå ind og støtte foreningerne i det her arbejde, men vi støtter kun forløbet, hvis de laver tre undervisningsgange. Altså så de elever, de bliver præsenteret for den samme idrætsgren tre gange typisk tre uger i træk. Vi støtter kun forløb, og det er de super glade for, både eleverne og lærerne. Mange idrætslærere har vendt tilbage, og det er andet skoleår vi kører nu, hvor vi kører det for hele kommunen, og den feedback, vi får fra idrætslærerne, er, at de er super glade for dem, fordi de får også nogle kompetencer med hjem i forhold til den idræt, de har været ude at besøge.

Roskilde kommune ser derfor ud til at have udviklet en model, der gør det muligt og overskueligt for fritidsudbydere at finde på forløb, hvor de byder ind i folkeskolens undervisning.

Når foreningerne vælger ikke at konkurrere med hinanden – Faaborg-Midtfyn Kommune

En udfordring omkring den åbne skole har været, at det i mange kommuner, set fra et foreningsperspektiv, har været "alles kamp mod alle". Foreningerne har skulle udvikle ideer til samarbejder, som de har præsenteret for de enkelte skoler. Det har været en stor opgave for især nogle af de mindre foreninger og et irritationsmoment på mange skoler, fordi man løbende skulle forholde sig til udbydere af aktiviteter. I Faaborg har idrætsforeningerne valgt en anden model.

Her er man gået sammen i Faaborg Samvirkende Idrætsforeninger, og ledelsen af idrætssamrådet har på vegne af deres medlemmer og sammen med skolelederne planlagt, hvordan åben skole helt

konkret skal udmøntes ude på skolerne. Det betyder, at foreninger og skoler sammen laver en plan for, hvornår eleverne bliver introduceret til forskellige idrætsgrene. Den fælles planlægning gør, at man i højere grad kan få introduceret eleverne til idrætter, der passer til elevernes motoriske og fysiske færdigheder, og at man kan tage højde for, hvilke ressourcer, der er ude i de lokale foreninger, således at disse bruges bedst muligt.

Projektet er en del af et toårigt forsøgsprojekt, hvor Faaborg-Midtfyn Kommune har bidraget med 1,15 mio. kr. Projektet afsluttes i sommeren 2019, og de foreløbige tilbagemeldinger er særdeles positive. Skolerne melder retur, at forløbene er gode afbræk for eleverne, der ude i foreningslivet møder nogle voksne, der er eksperter på deres felt, og som kan medvirke til at inspirere idrætslærerne, der ofte er generalister i forhold til deres undervisning. Eleverne melder også positivt tilbage i forhold til at møde "eksperter" ude i foreningslivet, og for stadig flere børn og unge i Faaborg bliver mødet med "eksperterne" anledningen til, at de starter i foreningsidrætten. De endelige tal er ikke gjort op, men formanden for de Samvirkende Idrætsforeninger, Jørn Lorenzen, melder, at foreninger såvel som elever er meget positive omkring modellen med at udbyde idrætsintroducerende forløb, og at man fra foreningslivets side håber, at ordningen bliver gjort permanent.

Når man beder formanden for de Samvirkende Idrætsforeninger om at give et bud på, hvorfor modellen ser ud til at virke, peger han på, at kvalitet og kontinuitet er centrale elementer i projektet. *Kvalitet* skal her forstås som dygtige trænere og instruktører. I de tilfælde hvor disse ikke allerede fandtes internt i foreningen, har kommunens økonomiske tilskud gjort det muligt at hente instruktører udefra. *Kontinuitet* kommer til udtryk i form af længere forløb, der har givet eleverne mulighed for at udvikle konkrete idrætsfærdigheder, samt få en fornemmelse af dét 'at gå til noget'.

Seks historier fra virkeligheden

I det følgende præsenterer vi seks forskellige fortællinger om, hvordan lokale foreninger har brugt de muligheder, der ligger inden for rammerne af den åbne skole. Projekterne er meget forskellige, men giver hver især en række indikationer på, hvad der vigtigt, når der skal etableres samarbejder, der medvirker til at understøtte skolens dannelses-/læringsprojekt og samtidig er meningsfuldt for den lokale forening.

Historierne er baseret på seks forskellige observationsstudier, samt opfølgende interviews. Desuden er der, i det omfang det har været muligt, foretaget korte samtaler med de elever, der har deltaget i de seks aktiviteter.

Kort om de seks historier

Skolebridge

Koncept: Når landsforeningen rykker ind i lokalafdelinger.

Ikast-Brande Esport

Koncept: Åben skole-initiativ, der tiltrækker udfordrede elever til et fællesskab i den lokale klub. Online in real life.

Musikklasser i Haderslev

Koncept: Det lange strukturerede samarbejde, hvor undervisere møder eleverne, hvor de er.

BørneBasketFonden

Koncept: En landsdækkende systematisk åben skole indsats inden for foreningslivet.

Fiskerskolen

Koncept: Når de, der har tiden, vælger at bruge den på børn og unge.

Odense Cykelklub

Koncept: Et projekt med skræddersyede og tydelige læringsmål.

God læselyst,

Mathilde Flindt & Søren Østergaard,
Center for Ungdomsstudier

DANSK SKOLEBRIDGE

Skal vi spille Kahoot?!

Der er mødt seks bridge-hjælpere op til første undervisningsgang i en 6. klasse på Valby skole. Der er en hjælper til hvert bord plus en ekstra. Der er i alt fem borde med fire elever ved hvert bord. Forløbet kører over to gange af fire timer og skal ende med en lokal turnering i Valby Bridgeklub. De fire timer er organiseret sådan, at eleverne skal se fire videoklip, som Dansk Skolebridge har udarbejdet. Efter hvert klip, der varer omkring fem minutter, spilles to runder bridge ved hvert bord. Efter de to runder spilles en Kahoot-quiz, hvor eleverne skal svare på spørgsmål, som opridses de regler, de netop har lært. Vinderen af Kahoot-quizzen får en præmie. Efter quizzen gentages forløbet med endnu et videoklip og to runder bridge.

Eleverne sidder koncentrerede ved bordene og forsøger at forstå, hvad bridgelæreren forklarer dem: *Så, nu skal du ligge den der, så du hjælper din makker*, forklarer Ole. De to elever, der spiller mod en bridgelærer og en vikar vinder runden og lben udbryder: *Ej, det er sjovt det her spil! Skal vi så spille Kahoot igen, juhuuu*. De fleste af eleverne engagerer sig i spillet, og går ihærdigt op i at vinde quizzen imod klassekammeraterne.

Skolebridge er et åben skole-tilbud, som foreningen Dansk Skolebridge i samarbejde med lokale bridgeforeninger tilbyder på lokale skoler. Tilbuddet består typisk af 2-3 undervisningsgange i bridge, som i nogle byer ender ud i en skoleturnering, hvor eleverne skal spille mod hinanden. Derudover tilbyder Dansk Skolebridge også bridge som et valgfag i skolen og anvender også her det undervisningsmateriale, som Dansk Skolebridge har udarbejdet.

I skal sige, hvis I ikke kan følge med – jeg er jo ikke lærer! Landsforeningen rykker systematisk ind i lokalafdelingerne

Danmarks Bridgeforbund har en overordnet mission om at udbrede kendskabet til bridge. Derfor ser direktøren for Dansk Skolebridge Morten Bilde en mulighed for at hjælpe lokalforeninger med indføringen af bridge på landets skoler. Københavnsområdets ambassadør for Skolebridge, Charlotte Monberg, fortæller om sin vej ind i skolebridge, at hun tilfældigt kom ind i foreningen, fordi hun var i gang med en bridgelæreruddannelse. Her havde nogle nævnt, at Morten Bilde manglede hjælpere til at udbrede skolebridge i Københavnsområdet, og derfor startede hun først som hjælper. Charlotte har igennem de sidste to år fået flere og flere opgaver, som gør, at hun er blevet mere involveret og til sidst har droppet sit normale arbejde som jurist for at arbejde frivilligt i skolebridgeforeningen. Derfor fungerer hun nu som regional leder, der har til opgave at organisere skolebridge i København og omegn. Her sørger hun blandt andet for at samle hjælpere og have kontakten til skolerne. Charlotte fortæller, hvad Skolebridgeforeningen har gjort for, at det er muligt at samle hjælpere:

Skolebridgeforeningen er stiftet i 2015, og vi underviser skolebørn rundt om i hele landet. Vi har selv udviklet undervisningsmaterialet, som vi kan bruge i undervisningen. I starten var der ikke nogen film, men så søgte vi fondsmidler og fik kr. 250.000 af Ristrupfondet til at lave lektionsvideoerne. Først fik vi lavet 12, og prøvede dem af og redigerede dem, og siden har vi fået lavet 12 til. Så vi har nok til mange timers undervisning. Herudover har vi lavet Kahoots og lagt kort på forhånd, der passer til videolektionerne. Det gør det nemmere for nye skolebridge-undervisere og hjælpere, at lektionerne er tilrettelagt på forhånd.

Derudover forklarer Charlotte, at de lokale frivillige hjælpere, som sendes ud på skolerne ikke nødvendigvis er uddannede bridgeundervisere, idet det før beskrevne videomateriale og Kahoots stort

set understøtter undervisningsdelen. Derfor skal de frivillige ikke håndtere noget undervisningsmæssigt pædagogisk arbejde udover at understøtte eleverne. Dermed er der langt flere voksne tilstede end i en almindelig undervisningstime, hvilket eleverne giver udtryk for, at de er glade for. En elev i 6. klasse fra Valby skole siger: *"Jeg synes det er cool, at der er så mange undervisere i skolebridge. Normalt har vi kun en lærer, men til skolebridge er der en hjælper ved hvert bord"*. Eleverne lader til at være positivt indstillede over for de mange voksne, der er tilstede. Fordi det er et fast undervisningsmateriale, som allerede er udarbejdet, betyder det, at det at være frivillig for Skolebridge ikke er så omfattende. De frivillige får lov til at spille bridge med de unge, hvilket Charlotte også mener er noget, som både unge og ældre får noget positivt ud af. I det hele taget vil de gerne have flere unge ned i deres lokale klubber, så de får skabt et mere "levende" miljø.

Matematikken bliver leget ind

Der er udformet faste læringsmål for bridge som valgfag til skolerne. Skolebridgeforeningen har herudover udformet foldere og en hjemmeside, som detaljeret forklarer, hvad bridge kan gøre for eleverne. Charlotte fortæller i et interview om en række vigtige kompetencer, børnene i skolen erhverver sig, hvis de deltager i bridge: *Bridge stimulerer hjernen, styrker koncentrationsevnen og medvirker derfor til at forbedre indlæringssevnen. (...) Og det gør, at de også bliver meget bedre til at koncentrere sig i de andre fag.* Det, at spille bridge, mener Charlotte, kan bidrage til at højne undervisningen, fordi det potentielt kan hjælpe nogle elever med bedre at koncentrere sig – også i andre fag ud over bridgeundervisningen.

Undervejs i en observation til en 4-timers bridgeundervisning kommer en matematiklærer ind til eleverne efter, at de har haft bridgeundervisning i tre timer. Læreren udbryder: *"Ej hvor er det*

fedt, I gider at komme herud. Når man tænker på, at de har siddet ned i tre timer er de ualmindelig stille i forhold til, hvordan de normalt opfører sig på det her tidspunkt."

Derudover nævner Charlotte, at hun mener, at bridge også træner eleverne i matematik, fordi tal og sandsynlighed indgår i spillet:

Det er derfor matematiklærere er så vilde med skolebridge, fordi de [eleverne] lærer sandsynlighedsregning. Matematikken bliver ligesom leget ind. De skal tælle point, de skal regne ud, hvordan de skal spille kortene, og så skal de sidde og regne ud: Hvad er sandsynligheden for, at kongen sidder der eller der. Så de kan bruge konkret sandsynlighedsberegning. Eleverne "snydes" til at bruge matematik uden, at de ved det.

GODT spillet makker!

Charlotte fortæller derudover, at samarbejde og kommunikation er et vigtigt element, som man også lærer ved at spille bridge.

Ude på skolen til første undervisningsgang i skolebridge kan man høre, hvordan konkurrencen og samarbejdet er tydelig blandt eleverne, som udbryder: *"Yes, nu skal vi vinde den her omgang"*. Og: *"Yes! Fillippa, vi gjorde det endelig, vi vandt!"* Idet der er en konkurrence, som eleverne kan være fælles om at vinde to og to, fordrer det samarbejde undervejs i spillet. Det er ikke tilladt at tale sammen, så eleverne må lære, hvordan de kommunikerer uden at sige, hvad den anden skal gøre og uden at afsløre egne kort. I forlængelse af samarbejde og kommunikation får eleverne ifølge Skolebridges egne formuleringer også bedre sociale kompetencer. En frivillig i Skolebridge fortæller: *"Der er nogle af dem, der sidder og kalder hinanden for kællinger, ho og grimme udtryk, og det siger vi så, det gør man ikke, bridge er en høflig gentlemansport, hvor man taler pænt til hinanden"*. Samme billede oplever vi på en skole i Valby. Her er bridge-runden nu afsluttet, og en elev fra hvert 4-

mandsbord skal op og skrive på score-tavlen. En af bridgelærerne sidder ved et bord, hvor hold øst-vest netop har vundet. Den ene elev fra vinderholdet er allerede gået op til tavlen for at skrive. Bridgelæreren ser på Marius: "Marius, så kan du jo gå op til din makker og sige: GODT SPILLET makker. Han gjorde det godt, og det skal man huske at sige." Marius rejser sig fra stolen og løber op til hans medspiller Sigurd: "Godt spillet makker" griner han og løfter hånden efter en high-five. Sigurd løfter hånden og gør klar til at klaske den mod Marius' hånd. De griner begge og går sammen ned til bordet for at fortsætte næste spil.

Eleverne virker ikke til at stille sig særligt kritiske over for bridgelærernes krav om at kalde hinanden makkere, og eleverne gør, hvad der kræves af dem i bridgeundervisningen. De accepterer præmiserne. En efterfølgende observation til skolebridgefinalerne i Valby viser, at eleverne er makkere med en fra egen klasse, hvor de spiller mod to andre elever fra en anden skole i Valby, som de ikke har mødt før. Efter en halv times spil hører jeg, at samtalerne starter op: "Nå, hvilken skole er I så fra?"

Til den endelige finale møder 6. klasse elever fra 4 forskellige skoler hinanden nede i den lokale bridgeklub. Således giver bridge-samarbejdet også mulighed for et møde med andre børn, som de ellers ikke møder i deres faste hverdag på den samme skole. I denne sammenhæng tænker skolebridgeforeningen altså det lokale netværk ind i konceptet. På denne måde skaber bridgeforløbet en større åbenhed i lokalområdet, hvor eleverne møder nye mennesker og indtryk.

Et eksempel på et gennemført undervisningsmateriale

Så hvad kan andre foreninger lære af Skolebridge? Det særlige er, at det er den landsdækkende forening, der har lavet det grundlæggende arbejde, så det er nemt at gå ind og være frivillig et par dage

om måneden. Udover at undervisningsmaterialet er til at forstå og formidlet på en måde, så de frivillige nemt kan gøre brug af det, er det også målrettet børnene. Idet der indgår en Kahoot quiz bliver eleverne ifølge Charlotte ivrige. Det nævner hun, da vi spørger, hvad det er der virker: "*Børn elsker jo konkurrenceelementet. Det er sådan vi får dem med. Når de kan vinde noget.*" Derudover har Skolebridge formået at lave en model, der uddeler opgaverne lokalt. Morten Bilde har kontakt med lokale ledere, og de lokale ledere står dernæst for organiseringen. De lokale frivillige har nemmere ved at finde vejen ind til de lokale skoler end en direktør, der ikke er en del af hvert enkelt lokale foreningsliv. Dansk Skolebridge er landsdækkende og bliver større ved at finde lokale ambassadører, som kan stå for organiseringen og samarbejdet med lokale skoler.

Kort om Dansk Skolebridge:

- Dansk skolebridge har åben skole-samarbejder med mere end 180 skoler i Danmark
- Dansk skolebridge når ud til mere end 10.000 elever
- Dansk skolebridge er støttet af mere end 15 virksomheder

Fakta: Forskning har vist, at indlæringsevnen bliver forbedret med 22 procent i matematik og med 20 procent i læsning, når elever deltager aktivt i organiseret tankesport som bridge.

IKAST-BRANDE ESPORT

Åben skole initiativ, der tiltrækker udfordrede elever til et fællesskab i den lokale klub. Online in real life

Vi er taget ud til en lokal Esportsklub i Ikast. IBES kalder de sig. Det står for Ikast-Brande Esport. Vi skal følge et hold i den lokale klub, der har fulgt et åben skole valgfagsforløb i Esport på deres skole. Nu har de meldt sig ind som medlemmer i den lokale klub. Et hold drenge på 12-13 år spiller League of Legends (LOL) hver tirsdag aften. Holdet består af fem elever, som udgør et fuldtalligt hold til LOL. Drengene står foran indgangen til lokalet, der er beliggende på Ikast stadion. Drengene skubber til hinanden og driller venskabeligt. Dørene bliver åbnet og de løber hen til hver deres computer og tænder for dem. *"Må jeg spille med Magnus i øvebanen ligesom sidst", "Hvis du bare farmer Magnus", "Mikkel, var det ikke meningen du skulle hjælpe mig, du skulle have min ryg?"*

Øvebanen afsluttes og det rigtige spil sætter gang i en intens kommunikation mellem drengene: *"Gogogogogo, kom væk herfra Magnus", "Nogen der har bruge for hjælp?" "Kasper har brug for hjælp, gogogogogo".* Mikkel råber *"Kommunikation kunne være rart gutter!"*

Fordi det kræver fem elever at spille kamp, må alle deltage i undervisningen tirsdag aften. Holdet afhænger således af hver enkelt elev, der forpligter sig til at komme hver gang. Klublokalerne åbnede i 2016, og ud over lokalerne er det afgørende for projektets succes, at den unge næstformand, Toke, i sit sabbatår har valgt frivilligt at organisere åben skole-samarbejder for Ikast-Brande Esport.

Skolerne ringer!

Næstformanden Toke, fortæller i et interview, at det som udgangspunkt mest er lærerne fra de forskellige skoler, der ringer eller skriver en mail om en temadag eller -uge. Lærerne er ifølge Toke bevidste om, at eleverne gerne vil lære mere om Esport, og derfor giver det god mening for lærerne at kontakte foreningen, så de får nogle elever, der er engagerede i de valgfag og temadage, som de får tilbudt. For udover temadage tilbyder Ikast-Brande Esport også valgfag på nogle af skolerne i området. Toke fortæller om valgfaget:

Jamen det vi har med Østre skole, det er et forløb på 12 uger, hvor de har det en gang om ugen, og det tror jeg nok er en slags valgfag for dem. Og der kommer de ned i vores forening, fordi de ikke selv har lokaler og computere til det, så de kommer ned i vores forening en gang om ugen i skoletiden.

For at valgfaget kan tilbydes til eleverne, må de komme ned i foreningen, da computerne i foreningen fungerer bedre til spil end dem på skolerne. At tilbyde Esport som valgfag blev dog først en mulighed efter, at foreningen fik nye lokaler i 2016. De nye lokaler har således skabt nogle nye vilkår og muligheder, idet de nu kan tilbyde Esport som et valgfag i samarbejde med de lokale skoler.

Lokaler skaber bedre muligheder for de udfordrede børn

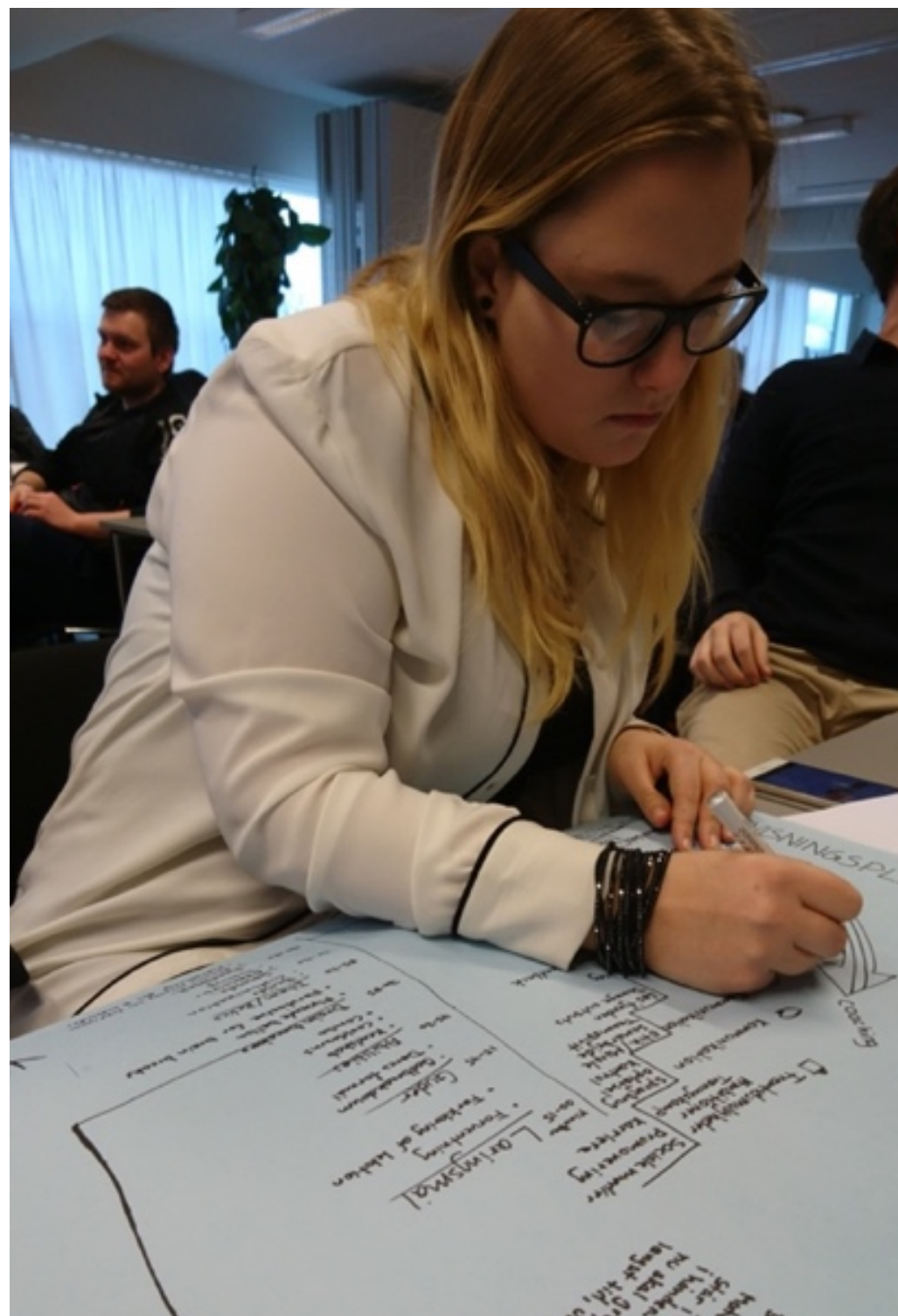
Esportsforeningen i Ikast er blevet mere synlig i lokalsamfundet efter, at de har fået lokaler, hvor elever får undervisning i diverse Esportsspil. Eleverne kan vælge at gå til et bestemt spil, hvor de bygger et hold op, så de kan stille op med et fuldt hold nede i klubben. Synligheden, som de nye lokaler har skabt, har medført, at næstformanden for den lokale forening nu tager ud og underviser. Både på almindelige folkeskoler og specialskoler. Særligt undervisningen på specialskolerne virker til at være en succes, da der

er potentiale i Esport, for de elever, som ikke altid har det nemt i skolen. Her kan den lokale forening skabe nye muligheder for eleverne. Næstformanden fortæller om en elev, der har fundet frem til foreningen gennem et åben skole-samarbejde:

(...) han spiller absurd meget. Gerne 12-13 timer om dagen. Det har alt sammen foregået online [før han begyndte at komme i foreningen], og han har kunnet spille med onlinevenner, men når han så har været nede i foreningen, så er han blevet ret gode venner med dem, der er på det sene hold. Han er super glad for alle de andre og skriver dagligt, om vi ikke har lyst til at spille lidt, når vi kommer hjem. Det er selvfølgelig stadig online, men nu er det med dem, han kender fysisk, så det er lidt noget andet. (...) og så er der også det med, at han laver mad til os, og det er underligt, når hans far fortæller at derhjemme, der kan de ikke få ham til at putte i opvaskeren. Så det med, at han gider stå i køkkenet i en time, og er ude og købe ind selv. Det er normalt fuldstændig uhørt. For os vil han gerne gøre det, for det er noget han går op i.

Igennem åben skole-samarbejdet bliver det muligt at nå ud til nogle børn, der normalt ikke ville opsøge fritidstilbud. Det løst organiserede samarbejde, der udelukkende drives af frivillige undervisere skaber gode vilkår for unge ved at bringe dem ind i fællesskaber, hvor de kan være sammen om noget fælles tredje – spillet. Til trods for, at meget foregår online er der stadig en del af tiden, hvor eleverne mødes i klubben og spiller sammen. Det er afgørende, at den unge næstformand også har en interesse for spillet og gerne vil spille med børnene online. Toke fortæller, at det giver ham værdi, når han kan se, at fællesskaberne gør en forskel for de elever, der har det svært. Til et samarbejde på en specialskole forklarer næstformanden:

Der er to af dem, som også har haft det ret svært i skolen. Og de har været meget, meget indadvendte og stille, og ikke været venner med nogen, men da vi så startede det her Esport hold, så var de absurd gode, altså de

kunne næste være professionelle. Så gav vi dem sådan en rolle inde i spillet der hedder en in-game-leader, hvor man ligesom er den, der siger, Børge du går herover, Bob du går herover. Så holdt vi sådan nogle taktiske møder, hvor de skulle sætte sig sammen i en gruppe og planlægge, hvordan de skulle vinde næste runde, og så tog de bare over og sagde: Okay, drenge nu gør vi bare det og det og det, og så gik de op på tavlen og tegnede et eller andet. Og nu er de super gode venner med alle, og nu sidder de og pjatter og snakker med de andre, når vi kommer ind. Altså det er så fedt. Vi har en lærer med der også siger, at de aldrig har snakket med de andre før. Så det er super fedt at se.

Toke smiler, når han fortæller om eksemplerne, som får nogle børn ud af deres "skal", og skaber nye venskaber omkring Esporten. Når der skal laves taktik, er det også vigtigt, at børnene lærer, hvordan man regner banerne ud, og derigennem trænes de i logisk tankegang og forståelse. De bliver eksempelvis bedt om at lave en række udregninger og tegne banen.

Nu laver han lasagne til os hver tirsdag

Samarbejdet mellem IBES og de lokale skoler er ikke nødvendigvis et af de mest strukturerede af slagsen, men der er elementer i samarbejdet, som kan lære os noget. Fordi Esport er i stor fremgang hos de unge, er det noget, som de unge har en interesse i at lære, fordi det er noget, de bruger meget af deres fritid på. Dvs. at medlemmerne i høj grad strømmer til Esportsforeningerne. Derfor kan det stadig være en ide for skoler og Esportsforeninger at samarbejde, fordi de kan lære de unge på skolerne om mere end blot Esport ved at tale om sundhedsaspektet i Esporten. Som næstformanden fortæller i et interview er det også vigtigt at fokusere på sundhed i forhold til Esport, så børn lærer, at selvom de går til Esport, så er det afgørende, at de også dyrker motion, hvis de skal blive gode spillere. Derudover giver samarbejderne også mulighed for at nå ud til nogle børn og unge, som ikke nødvendigvis var kommet til

foreningen af sig selv. Synligheden på skolen har som omtalt medført, at en dreng, der ellers sad for sig selv og spillede computer hver dag, nu kommer ned i foreningen hver tirsdag og har aftensmad med til holdet, som han selv har lavet. Mødet og fællesskabet, som de nye lokaler har ført med sig, skaber en grobund for nogle venskaber, som ikke kun dyrkes online. Til trods for at undersøgelser viser, at det er vigtigt for unge at have voksne rollemodeller, er der også en værdi i, at næstformanden og formanden for IBES er unge, som har en stor interesse for Esport. De er eksperter, men ikke mentalt langt fra børnenes virkelighed. Det skaber et kammeratskab mellem børnemedlemmer og trænerne, hvor de også kan "mødes online" uden for træningstiden. Det er derfor et træningsmiljø, der i høj grad er baseret på fælles interesser med børnene. Derfor er dette eksempel trukket ud som et eksemplarisk samarbejde, da foreningerne bliver nødt til at møde børnene, hvor de er. Det gør Ikast-Brande Esport.

Kort om IBES

Esportsforening, der i 2016 fik lokaler, som skabte muligheder for at få fokus på medlemmer, der kan blive aktive i klubben og mødes på hold om aftenen. De nye lokaler har skabt mulighed for at samarbejde med lokale skoler, der kan komme på besøg i klubben, eksempelvis til valgfag.

Mission:

- Skabe fokus på sundhed og fællesskaber i Esporten
- Skabe mere synlighed på Esport, og hvordan Esport kan skabe værdi for børn
- At få børn og unge, der har sociale udfordringer ud af huset og ned i klubben. Det er her venskaberne især dannes.

Haderslev musikskole Det lange strukturerede samarbejde, hvor undervisere møder eleverne, hvor de er

”Velkommen til blæserklassen”

I lokalet er eleverne ikke ankommet endnu. Underviseren fra musikskolen er ved at forberede det sidste. En rundkreds med træskamler er klar til, at børnene kommer ind på plads, og i midten er der placeret 30 trompetkasser med navne på, som eleverne selv har skrevet. På smartboardet står der: *Velkommen i blæserklassen*.

Nu kommer eleverne ind. De løber højtlydt ind i lokalet sammen med en musiklærer fra skolen. Eleverne finder deres trompet og samler den. En stor emoji lyser frem på smartboardet: Hele klassen bliver stille. Biiip, lyder det fra højtalerne. Eleverne trækker vejret tungt ind og langsomt ud. Biiip, øvelsen gentages i stilhed og med lukkede øjne. ”Spil ekko”, står der på tavlen. Musikskolelæren tager mundstykket frem og demonstrerer, hvordan eleverne skal gentage øvelsen efter ham. Børnene har helt styr på øvelserne og ved, hvad de forskellige tegn på smartboardet betyder. Hele timen fortsætter med at være understøttet af en tavle, der illustrerer, hvad eleverne skal som det næste.

Vi er taget ud for at besøge Favrdahlskolen i Haderslev, der har indgået et åben skole-samarbejde med den lokale musikskole. På skolen møder vi musiklæreren Martin, der skal undervise en hel klasse i et instrument én gang om ugen. Skolen er én ud af mange, som Martin og hans kollegaer underviser på hver uge.

Ihærdig musikskoleleder

Det afgørende for det gode samarbejde er etableringen af samarbejdet mellem folkeskolerne i området og musikskolen. Og så selvfølgelig en meget ihærdig musikskoleleder (Bestyrelsesmedlem, Haderslev musikskole).

Haderslev musikskoleleder, Jesper, fortæller i et interview, at han inden folkeskolereformens indførelse kunne fornemme, at der var et begyndende frafald på musikskolen. Derfor så han en mulighed for at skabe en udvikling på musikskolen ved at udnytte mulighederne i den åbne skole. Jesper fortæller, at de gennem musikskolens bestyrelse først forsøgte at udarbejde centrale beslutninger, der skulle gøre musikskolen til et fast folkeskolesamarbejde, men det lykkedes ikke. I stedet brød han igennem til skolerne, da han valgte at tage ud til hver enkelt skole og lave aftaler omkring musikklasser lokalt på skolerne. Med udgangspunkt i det relationelle arbejde har musikskolen i Haderslev således kunne udvikle sig. Det relationelle er også afgørende, da vejen til et godt samarbejde ifølge en musikskolelærer er, at folkeskolelæreren og musikskolelæreren også fungerer sammen. Musikskolelæreren Martin fortæller:

For at dette skal lykkes må skolelæreren, som kender klassen, være med til at understøtte undervisningen. Da jeg ikke er læreruddannet, kan jeg på ingen måde holde styr på en 3. klasse, og slet ikke, når jeg kun ser eleverne en gang om ugen. Jeg er jo lidt ligesom ”ugens gæst”, som de ikke har den samme respekt for. Nu et halvt år inde i forløbet går det lidt bedre, fordi jeg kan huske deres navne. Men det er jo kun ballademagerne, som jeg ved, hvad hedder.

Engagement og fordybelse

Da vi besøgte Favrdahl skolen, har vi fået lov at observere to klasser, der modtager undervisning i henholdsvis trompet og trækbasun. Eleverne går i 3. klasse, og det er deres første år på blæseinstrument. En blæsertime varer 45-50 minutter, og eleverne får un-

dervisning i instrumentet i to år. En af folkeskolelærerne fra en skole i Haderslev fortæller:

I samarbejdet med musikskolen oplever vi, at børnene synes det er hyggeligt og sjovt, men også svært. Det er godt, fordi de lærer noget nyt, og de glæder sig til, at Martin fra musikskolen kommer ud hver mandag. Men det, der især er godt, er, at forløbet med det samme instrument en gang om ugen kører i to år. Det giver eleverne mulighed for at fordybe sig i instrumentet.

Martin fortæller, at han på en måde fungerer som "ugens gæst", hvilket er udfordrende, men også værdifuldt, fordi eleverne har respekt for, at han kan undervise i nogle anderledes instrumenter end de ellers typisk ville blive introduceret til i en musiktime. Eleverne bliver i mødet med musikskolelærerne præsenteret for nogle mennesker, der er eksperter i det, de underviser i – nemlig musikken. Dygtige musiklærere skaber engagement hos eleverne.

Når vi besøger musikklassen på Favrdahlskolen kan vi også fornemme, at eleverne er glade, da de kommer løbende ind og sætter sig på skamlerne. De har pyntet deres instrumentkasser med navneskilte og farvelagt dem. Musikskolelederen Jesper fortæller, at de igennem fonde har fået finansieret instrumenterne til skolerne, så der er nok til, at eleverne kan have deres deres instrument i to år. På nogle skoler har de prioriteret selv at betale for instrumenterne, så de står til rådighed for alle 3. og 4. klasser hvert år. Når eleverne får deres eget instrument, oplever vi ved besøget, at børnene er interesserede i at lære at spille:

"Min mor har skrevet til dig, om jeg må få trompeten med hjem og øve."

"Min mor har også skrevet til dig."

"Jeg har også undervisning på onsdag, skal jeg så bare tage den med igen der?" (3. Klasse elever på Favrdahlskolen)

Det, at eleverne gerne vil have deres trompeter med hjem og øve, må betyde, at de synes, det er sjovt at være med i musikklasserne. De vil gerne blive bedre, og nogle af eleverne får også yderligere undervisning i skoletiden, hvis de har meldt sig ind i skoleorkestret. Således har musikskolen måske ikke fået ekstra elever ude på musikskolen, men i stedet fået nye elever, som de kan møde ude på skolerne i skoletiden.

Den tredje underviser – et pædagogisk læringsværktøj

Som nævnt er smartboardet en afgørende faktor for at musikklasserne fungerer, hvis de skal have 28-30 elever til at spille på et instrument samtidig. Jesper fortæller:

Jesper: Vi har arbejdet og udviklet rigtig meget på den her metodik og også didaktik, og altså den tredje lærer i musikskoleklassen er simpelthen smartboardet, og det er simpelthen den, der har været skyld i, at vi har kunnet knække den her didaktik med at få 28 børn til at sidde stille og være fokuseret på noget musiklæring. Det kan vi styre visuelt.

Interviewer: Og hvordan kom i frem til den ide? Var det, at i prøvede nogle ting af eller hvordan?

Jesper: Ja i 2016, der fik vi støtte fra undervisningsministeriet til at prøve et fag, der hedder mate-musik i den understøttende undervisning, og der har vi netop arbejdet med den her to-lærer ordning og så et smartboard, som en visuel læringsflade, så det er alle de erfaringer, som vi har derfra, som vi har brugt i de her musikklasser.

Det er derfor afgørende at indtænke nogle koncepter, som kan gøre samarbejdet lettere for lærere og musiklærere. Dermed har samarbejdet med skolerne ført til en udvikling i undervisningskonceptet, hvor musikskolerne har lært noget af det samarbejde, som de har med skolerne. Samarbejdet kan således føre til en konceptudvikling af musikskolen.

Besøget fra musikskolen skal kunne noget andet end den "normale" undervisning, hvis eleverne også skal synes, at det er et sjovt afbræk i undervisningsdagen. En lærer på Favrdahlskolen fortæller, at det fungerer godt med smartboardet, fordi der er nogle undervisningsværktøjer i det, som involverer eleverne. På den måde formår musikskolen at tænke sig ind i elevernes interesser, og de møder eleverne, hvor de er. At møde op på skolerne med dygtige undervisere, egne instrumenter og et undervisningsværktøj, som 3. klasser synes er sjovt, det er noget, der virker. Det fornemmer vi også, da vi er ude på skolen, og to elever til sidst i timen skal op til tavlen og spille et rensdyr-node-spil, som musikskolen har udarbejdet. Tavlen demonstrerer, at det nu er tid til at spille spil, og at to elever må melde sig frivilligt til at skulle op til tavlen. Alle elever råber i munden på hinanden imens de sidder med hånden oppe. "Vælg mig, vælg mig!" To elever bliver valgt og skal op og genkende noder på tavlen for at vinde i rensdyrvæddeløbsspillet.

Som observeret på skolen bliver eleverne entusiastiske, når de bliver involveret i undervisningen, og specielt smartboard-spillet er populært. Ud over musiklegen bliver eleverne i løbet af timen også bedt om at trampe og klappe rytmerne i takt, som anvist på skærmen. De inddrages altså hele tiden. Undervisningen afsluttes ved at smartboardet og underviseren siger "Tak for i dag".

Bank på døren og mød eleverne hvor de er!

Afsættet for det gode samarbejde med skolerne ser ud til at kræve en vis ihærdighed. Musikskolelederen Jesper oplevede først åbninger til skolesamarbejderne, da han selv tog ud på skolerne, bankede på og havde dialoger med skoleledere og lærere.

Derudover er det også en nødvendighed, at undervisningen, der kun varer 45-50 minutter, er så struktureret som muligt og møder eleverne, hvor de er, så de formår at holde elevernes opmærksomhed. Musikskolen er lykkedes med at udarbejde en "tredje lærer" via et smartboard, som hjælper musiklæreren ved at lade skærmen fungerer som et pædagogisk værktøj, som han kan læne sig op ad. Smartboardet sørger desuden for at undervisningen hver gang er bygget op på samme måde. Gentagelsen gør, at eleverne ved, hvad de skal hvornår, og at de forstår illustrationerne på skærmen. Desuden er det altafgørende, at det ikke er korte forløb men hele to år, at eleverne får undervisning i det samme instrument. Det giver mulighed for, at eleverne kan fordybe sig og udvikle deres kundskaber på instrumentet. Desuden oplevede vi også ved besøget, at eleverne får ejerskab over instrumentet i og med, at de får deres personlige trompet, som de skal passe på i to år.

Som det ser ud nu er udviklingen på musikskolen overvejende positiv, men den kræver også noget af musikskolelærerne. Musikskolelærerne skal sendes på pædagogiske seminarer, og det er stadig en udfordring at få elever til at starte til enkeltundervisning efter skole. Musikskolelederen håber dog, at det, at musikskolen er så synlig i skoletiden, vil betyde en lys fremtid for musikskolen og generelt musiklivet i Haderslev.

Kort om Haderslev Musikskole

- 49 klasser kan i 2018/19 kalde sig musikklasser – i alt 1200 børn
- Alle elever i hver klasse spiller på samme instrument
- Alle eleverne har et instrument, som skolen i samarbejde med musikskolen har indkøbt i classesæt
- En lærer fra musikskolen underviser i klasserne efter et særligt udviklet koncept
- En skolelærer hjælper med at holde sammen på klassen og bistår undervisningen
- Undervisningen tager udgangspunkt i et nøje tilrettelagt forløb, som præsenteres og styres via Smartboard (den tredje lærer)
- Undervisningen knytter an til anerkendte musikpædagogiske principper, som for eksempel *Music Mindgames*
- Undervisningen ligger i skoletiden, og er en del af det almindelige skema

BØRNEBASKET

Det handler om meget mere end tre point

"I dag skal vi træne layups!" Der bliver lyttet intenst blandt deltagerne i valgfaget "Basket og medborgerskab" på Skovbrynets Skole i Gladsaxe. *"Husk, at når I laver layups med højre hånd, skal I sætte af med venstre fod – og omvendt. Vi kører."* De ca. 20 elever fordeler sig ud på fire kurve, og der bliver arbejdet målrettet med at tilpasse afsæt og skud, hvilket ikke er lige nemt for alle. *"Nadja, du kommer for tæt på kurven – forsøg at afpasse dit indløb. Hus-sain, du kan ikke sætte af med højre fod, når du skal skyde med højre hånd – jeg viser dig lige, hvordan man kan gøre det."*

Vi er med til undervisningen i valgfaget "Basket og medborgerskab", som kører på en række skoler i København, Odense og Århus. Valgfaget, som har fokus på at introducere til frivillighed og foreningsliv, har som målsætning at uddanne nye trænere til foreningslivet. Valgfaget er blevet udviklet af BørneBasketFonden, og er ét blandt flere tilbud, som er målrettet de muligheder, der er opstået i forbindelse med den åbne skole.

I dette afsnit introducerer vi kort til et systematisk foreningsbaseret rekrutteringskoncept, som begyndte med afsæt i en vision om at få flere piger og drenge til at spille basketball, men som nu har udviklet sig til at blive meget mere end det.

BørneBasketFonden – hvad er visionen?

Jens Laulund, initiativtager og direktør fortæller om visionen:

Det [visionen] er at bevæge flest mulige børn gennem basketball. Og det gør vi primært ved at tilbyde basket-forløb ude på skolerne. Vi har arbejdet med forskellige modeller, men er nået frem til at seks gange á 90 minutter fordelt over seks uger, er den model, som fungerer mest optimalt,

hvis vi ønsker at gøre eleverne så trygge, at de på et tidspunkt får lyst til at bevæge sig ind i en basketballklub. Den tryghed kræver bl.a., at vi udvikler deres grundlæggende boldspilskompetencer, at de bliver trygge ved selve spillet, bliver fortrolige med det at træne og lærer de "rigtige ord". På seks uger kan vi give dem nogle grundlæggende forudsætninger, der gør, at de ikke er så meget bagud på point, når de møder op første gang i foreningen, hvor der ellers ofte kan være nogle koder og uskrevne regler, man som ny i foreningen ikke altid er fortrolig med. De ved, at man ikke kaster men skyder i basket. De ved, hvad et layup er – og det kan godt være, at de ikke er gode til det, men de har prøvet det før.

Når vi snakker med Jens fornemmes en passion for, at fondens aktiviteter ikke bare skaber bevægelse i timerne, men forhåbentligt betyder, at en del af eleverne vælger at bevæge sig ind i en lokal basketballklub, og dermed bliver en del af foreningslivet.

Vi vil have alle med!

Hvis der skal være blot en minimal chance for, at de elever, som aldrig tidligere har prøvet kræfter med basketball, skal bevæge sig ind i en basketklub kræver det, at deres første oplevelser med idrætten er positive, og at de oplever, at de kan være med fra dag ét uden at falde igennem. Jens fortæller:

Vores basket-forløb er inkluderende. Alle har en bold, og vi gør en dyd ud af ikke at præsentere det færdige spil, fordi det ofte er ekskluderende. Her [i det færdige spil] er der kun en bold, og så er det som oftest dem, der også er gode til fodbold og håndbold, der løber med bolden. Men vi vil have alle med. Så i stedet for det færdige spil arbejder vi med lege, halve spil og et fokus på, at eleverne udvikler såvel deres individuelle boldfærdigheder, som deres evne til at samarbejde med andre. Selvom eleverne har meget forskellige forudsætninger, kan vi lave aktiviteter, hvor alle elever oplever at blive udfordret på deres niveau. Inden for idrætten kan man ved at skrue på sværhedsgrader give alle en oplevelse af, at 'jeg har lært noget'. Nogle gange kræver det meget små justeringer

– f.eks. bare det at skifte hånd. Det bruger vi tit, og på lærernes feedback kan vi se, at vi har fået udviklet en model, hvor alle elever – uanset niveau – kan være med og få en oplevelse af succes med basket.

Derudover forklarer Jens yderligere, at de har udskiftet de bolde, der normalt spilles med ude på skolerne, med bolde i en størrelse, som eleverne har succes med at håndtere. Kort sagt gør de praktiske finpudsninger, at eleverne sandsynligvis vil opleve succes med forløbet.

Basket er en øve-arena!

Selvom der i BørneBasketFonden er fokus på at skabe et tilbud, der gør, at flest muligt vælger at prøve kræfter med basket i en klub, er projektet langt bredere. Jens fortæller i interviewet, at de har en række opmærksomhedspunkter i forhold til at byde ind på den læringsdagsorden, som findes på skolerne. Dette har Børnebasket håndteret ved, at deres forløb flugter med fagbeskrivelser for idræt i både indskolingen og på mellemtrinnet. Men på mellemtrinnet tænker de også engelsk og kultur ind i forløbet. Nogle af trænerne er eksempelvis amerikanere, hvilket giver en særlig mulighed for, at der i forløbet bliver undervist på engelsk. For de ældste klasser (7.-9. klasse) tilbyder Børnebasket et valgfag, som de kalder "Basketball og medborgerskab", hvor der er fokus på idrætsinnovation, samskabelse, og at give eleverne erfaring med at dygtiggøre sig i undervisningen af andre. Derudover forklarer Jens, at de også har et samarbejde med KU, hvor de arbejder på at udvikle et koncept, der kaldes "basketmatematik", der er målrettet dem, der har svært ved at lære matematik gennem en bog, og derfor har brug for andre læringsarenaer for at perspektivere undervisningen. Sidst fortæller Jens:

Så er vi meget bevidst om, at eleverne skal opleve basket-forløbene som en øvebane, og den vinkel oplever vi blive stadig mere vigtig. Skolerne

bliver i stadig højere grad kendetegnet ved at være præstationsarenaer, hvor eleverne tidligere og tidligere holder op med at række hånden i vejret, fordi de er bange for at lave fejl. Vores basket-forløb er øvearenaer, hvor alle oplever, at de ikke kan gøre tingene perfekt, fordi de kommer til at dribble ned på foden osv., men samtidig oplever eleverne også efter 6x90 minutters basket, at de har lært en masse. I starten kunne jeg ikke meget, nu kan jeg mere, men jeg har stadig meget at lære – og i processen har jeg også skulle håndtere det at fejle. De lærer at øve sig, fejle og derigennem får de også en masse kompetencer, som er vigtige i forhold til resten af deres skoleprojekt.

På baggrund af nytænkningen i idrætten ser Børnebasket ud til at være frontløbere, når det handler om at skræddersy et koncept, der giver eleverne på de forskellige klassetrin nogle andre kompetencer end blot at kunne skyde på mål i basket.

Plug and play – det skal være brugervenligt

I BørneBasketFonden har man arbejdet målrettet på at gøre samarbejdet så nemt som muligt for skolerne. Trænerne kommer selv med udstyr mv., og lærerne skal ikke bruge tid på at forberede sig. De får undervisningsplanen, men forløbet er udviklet sådan, at læreren også lærer noget af at se træneren arbejde med eleverne, og herefter kan anvende det i sin egen undervisning. Jens fortæller:

Vi har virkelig forsøgt at udvikle en "plug and play"- løsning, der gør det enkelt for skolerne at arbejde sammen med os, og det tror jeg, er en væsentlig forklaring på, at så mange skoler har valgt at arbejde med os.

I nogle tilfælde har de selvfølgelig oplevet, at skoler ikke ville fortsætte samarbejdet, men begrundelsen har som oftest været økonomiske udfordringer og altså ikke en kritik af "produktet".

Overgangen fra skole til foreningsliv

I BørneBasketFonden er vurderingen, at 7-8 procent af de elever, der deltager i et forløb også begynder og fastholdes i enten en af de eksisterende klubber, eller en af de 29 klubber, som fonden selv har taget initiativ til at oprette ude på skolerne.

Ifølge Jens Laulund er der flere fordele ved at etablere klubber ude på de lokale skoler. De lyder som følgende:

1. Eleverne er fortrolige med rammerne
2. Træningen ligger lige efter skole, og hvis man også kan få tænkt det ind som en aktivitet i SFO/klub, har man udviklet et redskab til også at få nogle af de børn, som er vokset op i familier, hvor man ikke er fortrolige med foreningskulturen til også at blive aktive i foreningslivet.

BørneBasketFonden har de seneste år etableret 29 selvstændige foreninger, hvoraf nogle er nye og kun har op til 10-15 medlemmer. Andre foreninger, der har eksisteret i længere tid, har op til 70 medlemmer, egen bestyrelse og spiller med i forbundsturneringer. I første omgang er det BørneBasketFonden, der driver klubberne, men de arbejder som udgangspunkt med at give klubben tilbage til de lokale, hvilket lykkes i de fleste tilfælde.

Jens Laulund påpeger, at et godt eksempel på denne model findes i Odense, hvor der for tre år siden kun var en klub med under ti børnemedlemmer. I dag er der, udover denne klub, fem foreninger med tilsammen 175 børnemedlemmer, og de er alle sammen selvstændige foreninger. I Odense understøtter BørneBasketFonden foreningerne med regnskabshåndtering og kommunikation, men ellers er det forældre og lokale ildsjæle, der går ind og overtager foreningen, når det grundlæggende arbejde er gjort.

Afsluttende udtaler Jens Laulund: "Sat på spidsen kan man sige, vi skaber foreningen til ildsjælen, hvor det klassisk har været ildsjælen der etablerer foreningen."

Det er BørneBasketFonden, der står for at etablere klubber i mange forskellige sammenhænge – Østerbro, Vesterbro, forstæder til Odense, men også i områder som Værebroparken, Nivå, Vollsmose, Farum Midtpunkt m.fl. Nogle steder har Jens Laulund oplevet, at ildsjælene skal hjælpes lidt mere, og det er bl.a. her at projektet Basketball og Medborgerskab kommer ind i billedet. Det skal være med til at understøtte lokale klubber, og det gør det bl.a. ved, at man skaber fritidsjobs til nogle af de elever, der har deltaget i valgfaget. De bliver således efterfølgende ansat som trænere i klubberne. Fonden oplever også et godt samarbejde med de lokale helhedsplaner, som er med til at støtte etableringen og nogle steder også sidder med i bestyrelsen, hvilket er med til skabe såvel lokal forankring som bevågenhed.

Et nationalt koncept med fokus på fleksibel forankring

Kombinationen af systematik, voksende volumen, kontinuerlig innovation, velvillige fonde, samt såvel lønnede som frivillige ildsjæle med en passion for deres idræt, betyder, at tusindvis af børn får en introduktion til en foreningsidræt og at minimum 650 børn og unge, hvoraf flertallet næppe havde sat deres ben i en basketklub, aktuelt er en del af foreningslivet – og en stor del af dem i klubber, som ikke eksisterede for tre år siden. Dette er helt unikt inden for den organiserede idræt og et "best practice"-eksempel, som foreningsidrætten burde lade sig inspirere af.

Men projektet er større end det, for selvom ildsjælene brænder for at få flest muligt ind i basket-verdenen, så handler det også om at give børn og unge glæde ved bevægelse, øge trivsel i klasserne

og lade eleverne være en del af en øvebane, hvor de lærer at lære, og hvor de lære at fejle – og komme videre.

Kort om BørneBasketFonden

- Oprettet i 2014.

Fondens mission:

- At bevæge **børn** gennem Basketball.
- At skabe opmærksomhed omkring basketball sporten gennem **dynamiske og inkluderende aktiviteter** for børn.
- At **fremme samarbejder** mellem klubber, skoler, fonde, selskaber m.fl. for at skabe de bedste muligheder for børn, som vil spille basketball.

BørneBasketFondens aktiviteter:

- **Jr. NBA League** – verdens sejesto skoleturnering, hvor der hvert år kommer spillere fra NBA for at inspirere!
- **Girls Got Game** – community for piger i dansk basket – særligt fokus på at fastholde piger i basketball.
- **BasketMatematik** – tværfaglig bevægelse.
- **Basket og medborgerskab** – valgfag der udvikler sociale kompetencer, styrker elevernes muligheder for at blive erklæret uddannelsesparate og uddanner trænere til foreningslivet.
- **Klubopstartsprojektet** – opstart af nye lokale klubber – særligt fokus på at starte klubber i udsatte områder

FISKESKOLEN I ODENSE

Vi arbejder med børn og unge og får hele tiden nye voksne medlemmer

I 2018 deltog ca. 1500 børn og unge i et af de events eller længe-revarende forløb, som Fiskeskolen i Odense tilbyder til skolerne i Odense Kommune. "Lærerkollegiet" på Fiskeskolen består af fire engagerede medlemmer i Odense Lystfiskerforening, der ser den åbne skole som en oplagt mulighed for at give deres passion for lystfiskeri, natur og foreningsliv videre til børn og unge. Samtidig kan de fortælle, at de gennem deres engagement har fået meget igen – både som personer og som forening.

"Det begyndte vel egentlig med, at vi gerne ville gøre noget for fiskeklubben"

Der var ingen af de nyslåede pensionister, der i deres vildeste fantasi havde forestillet sig det aktivitetsniveau og den berøringsflade, som det førte med sig, da de tilbød at etablere en såkaldt "hjælpe-gruppe", der kunne løse forskellige opgaver i Odense Lystfiskerforening. Jørgen fortæller:

Det begyndte jo egentlig bare med, at vi gerne ville give noget tilbage til den klub, som havde givet os så mange gode oplevelser. I starten troede vi jo bare, at vi skulle gå rundt og lave sådan nogle meget praktiske ting, men det ændrede sig markant, da vi på klubbens vegne deltog i et møde omkring åben skole. Her fik vi mulighed for at fortælle om vores aktiviteter, og om hvordan vi gerne ville understøtte skolernes undervisning i naturfag ved at tage eleverne med ud at fiske. Og så kom vi vist også til at sige, at det ikke skulle koste alverden, og da vi gik hjem, havde vi fået de første kontakter – og det blev starten på det, der fik navnet "Fiskeskolen".

Fiskeskolen er altså drevet af nogle ildsjæle, som gerne vil give noget tilbage.

Highfives fra 75 børn holder én i live – fiskeevents

"Her kan vi da ikke fiske?" udbryder de første børn, da de stiger ud af bussen ved Fiskeskolens lokaler, men de finder hurtigt ud af, at Fiskeskolen handler om meget andet end at fiske. Eleverne bliver delt ud på fem stationer, hvor de opholder sig i 35 minutter, inden de roterer. På stationerne kan de f.eks. opleve at skulle fange fisk i et stort put'n'take-bassin, binde fluer, sprætte fisk op, lave mad over bål, lære at snitte med en kniv, snakke om fiskens føde ved at kigge på de insekter, der gemmer sig under en sten, samt vigtigheden af at passe på naturen. Når eleverne siger farvel ved de alle sammen, hvorfor fiskene er mørke på ryggen og lyse på undersiden, og hvorfor fiskenes øjne sidder på siden af hovedet.

Tilbagemeldingerne fra lærerne er særdeles positive. Rent fagligt lærer eleverne en masse ved at *være i naturen* i stedet for at sidde i et klasseværelse og *lære om naturen*. Aktiviteternes organisering i form af stationer betyder, at stort set alle elever er aktive, og så betyder dét at blive taget ud af hverdagen på skolen en masse for trivsel i en klasse. Hierarkierne bliver ofte udvisket, fordi nogle af dem, der måske føler sig på udebane i et klasselokale, oplever at være på hjemmebane i naturen. Og hvad så med eleverne, hvad er deres tilbagemelding? Kurt, der er frivillig, fortæller:

Når man går rundt sammen med eleverne, fornemmer man deres begejstring ved at lære noget nyt om noget, man så og sige holder i hånden. Læringen er meget konkret, og det får vi god feedback fra eleverne på. Og så er det bare noget helt specielt, når 75 begejstrede børn siger tak for denne gang og giver high-fives til alle instruktørerne. Man bliver helt høj, og det er sådanne oplevelser, der medvirker til at holde én i live.

Det lyder som om, at både elever, lærere og frivillige i foreningen får et udbytte af åben skole-samarbejdet.

Vi er fiskekammerater, der de næste 10 uger skal have det sjovt, så glem at det er skole

Fiskeskolen tilbyder længerevarende forløb, hvor elever, der rekrutteres fra fire skoler, kommer ti gange fra kl. 08.00 til kl. 14.00. Kurt, som er frivillig, fortæller om forløbene:

Indledningen til disse forløb er altid noget i retning af 'Vi er fiskekammerater, der næste ti uger skal have det sjovt sammen!' Og så er der lige lidt, de skal lære om grej, kast og kroge, inden vi kan tage ud og fiske, og det går vi så i gang med at lære dem. Og når de har styr på det mest basale, tager vi ud og fisker.

Som en del af indholdet på valgfaget lærer eleverne også om fiske-nes gydeplads, genopretning af vandløb, elfiskeri, og når vejret udfordrer går turen ofte til "Fjord & Bælt-centret, Landsbymuseet mv. Kurt fortsætter:

Det er i forløbene, at man virkelig kommer tæt på eleverne, og hvor man også får snakket om meget andet end fiskeri. F.eks. er der tit nogle, der gerne vil snakke om uddannelsesvalg, og så tager vi snakken med dem. Vi har selv meget forskellige baggrunde – styrmand, elektriker, taxachauffør, slagter mv., og vores budskab til eleverne er: Tag det nu roligt – I skal nok finde på noget!

Det er også i forløbene, at medarbejderne i Fiskeklubben igen og igen oplever, at nogle af de mest udfordrede elever finder en slags frirum. Gerhardt, der også er en af de frivillige, fortæller:

Når de kommer, kan de godt være meget urolige, men når de så lærer teknikken, så er der mange af dem, der sagtens kan stå og fiske i halve og hele timer. Og det er lige præcis noget af det fiskeri kan, nemlig give ro i

krop og sjæl. Det er jo lidt vores motto: Bliv lystfisker og få ro i krop og sjæl. På et tidspunkt havde vi også nogle uledsagede syriske flygtninge, som jo hele tiden levede med savnet af deres familie. Her havde vi en vigtig funktion i at hjælpe dem med bare en gang i mellem at komme ned i gear og få lukket alt ude. Det at fiske er en slags frirum, og det er i høj grad den oplevelse, vi gerne vil give til eleverne.

Fiskeforløbene, hvor eleverne kommer tilbage flere gange, giver mulighed for, at de frivillige kan opbygge en relation til de unge, hvor eleverne netop oplever, hvad lystfiskeri kan give dem. De får ro til at fordybe sig.

Der må være noget, du er god til, din torsk, og så gik han i gang med at tegne

"Vi giver altid hånd, for vi har nået en alder, hvor man aldrig ved, om det er sidste gang, man hilser på hinanden!" Når man mødes med medarbejderne i Fiskeklubben fornemmer man, at der under den lidt rå omgangstone ligger et solidt fundament af gensidig respekt og venskab. Og det er noget af det samme, som eleverne oplever i mødet med Fiskeklubben. Medarbejderne siger selv: *"Vi forsøger bare at være os selv"*.

Den hårde men også særdeles anerkendende tone giver tit gode resultater i forhold til de lidt udfordrede børn, der pludselig viser sig at være gode til det kreative. Og så bliver disse kreative færdigheder tænkt ind i forløbet. Som Jørgen udtrykker det:

Vi har ikke en færdig skabelon for, hvordan tingene skal være, og vi går gerne en omvej for at få alle med. Og her tror jeg, at det, at vi har besluttet ikke at hidse os op over for eleverne, betyder, at vi får sådan en lidt favnende bedstefarrolle, der fungerer godt i forhold til at få alle eleverne med. Det er sikkert ikke det, man lærer på kurserne, men det er også lige gyldigt, for dem deltager vi alligevel ikke på, for vi behøver ikke tage på kursus for at lære at være os selv.

De frivilliges praktiske og autentiske tilgang, der ikke kommer fra lærebøger betyder, at de kan skabe en god relation til eleverne, der besøger Fiskeklubben. Eleverne bliver mødt i øjenhøjde, og af den grund vil nogle børn måske komme ud af deres *comfortzone*, og finde frem til nogle talenter, de ikke vidste, de havde.

Vi har fået vildt meget goodwill

Fiskeskolens engagement i den åbne skole giver et stort netværk af kontakter. Fritidskonsulenter i kommunen, skoleledere, lærere, lokale politikere – så mange har hørt om Fiskeklubbens aktiviteter, at det i dag ikke længere er nødvendigt at reklamere for aktiviteterne. Det skabte netværk har også ført meget andet med sig. Gerhardt fortæller:

Netværk er alt – og det fører meget andet med sig. En del af de faciliteter, vi har i klubben: Bålhus, udestue mv. – har vi søgt til i forlængelse af vores aktiviteter med skolerne, men det kommer jo hele klubben til gode. Også samarbejdet med UngNord (Ungdomsskolen) omkring valgfag betyder, at vi kan låne deres tre busser kvit og frit, og hvis vi skal have hjælp til at lave en plakat, så hjælper de også med det. Igennem vores engagement har vi fået adgang til en masse ressourcer, vi kan trække på, og uden disse ressourcer var vi ikke nået så langt – det er helt sikkert.

Også på medlemstallet har man kunnet se en positiv effekt af arbejdet med skolerne. Det viser sig, at eleverne fortæller om aktiviteterne, og det spreder sig som ringe i vandet. Fiskeklubben fortæller, at de bruger Facebook til at poste opslag. Den gode omtale har gjort, at udviklingen i klubben de seneste år har tilført 25-30 nye medlemmer hvert eneste år. Dog viser det sig i den lidt paradoksale situation, at deres fokus på arbejdet med børn og unge har resulteret i flere voksne medlemmer.

Kort om fiskeskolen

- Skolen blev oprettet af Odense lystfiskerklub i 2014.
- Fiskeskolen havde i 2018 besøg af ca. 1500 børn og unge, som enten deltog i et en-dagsevent eller et længevarende forløb

Mission:

- Målet med undervisningen er, at eleverne opnår en alsidig viden om natur, miljø og lystfiskeri, herunder viden om vandplanter og vandkvalitet, hvordan man passer på natur og miljø mv. Eleverne deltager i ågenopretningsforløb, lærer om fisks reproduktion i naturen, fisk som ernæring, samt tilberedning af fisk.

ODENSE CYKELKLUB

Der er ingen tabere, det handler om den gode oplevelse

Vi matcher børnene på niveau. Når klasserne kommer, er der fire klasser ad gangen, der kommer herud til en turnering. Der er 40 klasser i alt, der deltager, og de fire bedste kører så en finale senere, hvor der er medaljer, pokaler og det hele. Og for øvrigt også pengepræmier. Men så skal de jo prioritere i klasserne – hvem er bedst til de forskellige discipliner? De skal eksempelvis prioritere, hvem der er bedst til at cykle fra 1-25. Og så når de kommer ud, og de andre klasser kommer, så møder de altid 1'ere mod 1'ere, 2'ere mod 2'ere osv. Så 1'ernes spændende løb bliver ligeså spændende som 24'ernes spændende løb, fordi de konkurrerer på samme niveau. De får alle sammen en god oplevelse, der er ingen, der bliver hende, der bliver sat med tre omgange. Derfor er det også kun klassens 10 bedste resultater, der tæller. Sådan forsøger vi at undgå drillerier, hvis man har en dårlig køredag. Sammenhold i klassen er vigtigt, og alle får en god oplevelse, og det der derfor, skolerne elsker at komme herud.

Vi er taget ud for at besøge Allan Poulsen fra Odense Cykelklub for at få indsigt i tankerne bag cykelklubbens store engagement i den åbne skole, som har ført til at ca. 6500 elever om året kommer i berøring med Odense Cykelklub, og at deres 2019-kalender allerede er fuldt booket.

Flere produkter på hylderne

Odense cykelklub tilbyder forskellige typer samarbejder med skoler. Udgangspunktet er cykelskolen, hvor Allan og klubben har ud tænkt en lærerplan for eleverne. På cykelskolen trænes en lang række færdigheder, som er centrale, hvis man skal mestre det at køre på cykel. Cykelskolen består både af aktiviteter på cykelbanen, men derudover også atletiktræning, som foregår i inderkred-

sen af cykelbanen. Således kan cykelskolen kombinere to typer idrætter, når de får en klasse på besøg. Klassen deles op og i løbet af to timer er eleverne skiftevis 30 minutter ved hver post. Dette tilbud kan en klasse melde sig til max tre gange på et skoleår, og tilbuddet til klassen er gratis. Finansieringen sker gennem støtte fra kommunen og støtte fra fonde.

Et andet skolesamarbejde består i skoleturneringer, hvor klasser konkurrerer mod hinanden i forskellige cykeldiscipliner. Endelig tilbyder Odense Cykelklub også idrætsvalgfag til skolerne, men kun for de elever, som har sat valgfaget højest på deres prioriteringsliste. Ifølge Allan Poulsen er det vigtigt, at eleverne gider og er engagerede i tilbuddet, for ellers får de ikke noget ud af det. Også i valgfaget, der er på 60 timer fordelt ud over 10 uger, kombinerer man cykling og atletik. Indholdet i faget er bl.a. fysiologi, træningslære og en masse praktik.

”Allan, hvornår må vi komme igen?”

Alle åben skole-tilbuddene er drevet af frivillige, og når vi spørger Allan, hvad han får ud af at samarbejde med skolerne svarer han:

For mig er det jo en kæmpe oplevelse at se de her børn arbejde, eller når jeg går en tur rundt i byen, hvor de kommer løbende over til mig og siger: ’Allan hvornår skal vi ud til dig igen’, nej hvor er det sjovt. Eller de der små sejre, når de kommer ud på cykelbanen, hvor det ikke altid er den bedste fodbold dreng, der pludselig ligger oppe ved barriererne og kører rundt, og dem der har det svært i skolen og er blevet valgt sidst i de andre fag, og så får de nogle små sejre. Se deres øjne stråle. Ved du hvad? Det er det hele værd. Og når så de andre opdager, hov de kan jo noget dem der, så skal I se, hvilket sammenhold de forlader cykelarenaen med. Du ser ikke en iPad herude, du ser ikke en mobiltelefon eller noget som helst. De snakker nede i hjørnerne og gør alt for at hjælpe hinanden. Der er så mange klasser, der kører herudefra med et smil på læben, og

det er det, som giver os frivillige energi til at bruge en masse timer på projektet.

At cykelklubbens aktiviteter er populære hos såvel elever som lærere kommer helt konkret til udtryk, når klubben offentliggør datoer for de årlige arrangementer og skoleforløb i cykelklubben. Efter tre dage kunne der meldes "alt udsolgt" i 2019. Cykelskolen er tilmed blevet så populær, at man i dag er nødt til at sige nej til skoler, som ønsker at benytte sig af klubbens tilbud.

Vi får nye medlemmer, men det er faktisk ikke det vigtigste

I løbet af de sidste fire år, hvor cykelklubben har inviteret Odenses skoler ned i klubben, har de oplevet, at en del af deltagerne sidenhen er begyndt at cykle i klubben, og nogle af dem tæller pt. klubbens bedste ungdomsryttere. Udfordringen ved at begynde til cykling er, at det er en ret dyr sport, og derfor har man i klubben også fra starten gjort op med sig selv, at engagementet i åben skole ikke bare handler om at få nye medlemmer. Allan fortæller:

Vi lærer dem nogle cykelfagligheder, som jeg synes er det allervigtigste. Cyklen er det bedste transportmiddel for alle mennesker. Sådan er det. Og man skal bruge det meget mere. I Odense, hvor vi har Danmarks største cykelnet med cykelstier, der falder det jo fuldstændig i tråd med det Odense kommune gerne vil, nemlig mere bevægelse og mere cykling.

Visionen er altså dels at møde så mange elever som muligt, men også at sørge for, at børn og unge bliver bedre til at cykle. Hele tænkningen bag cykelklubbens engagement i den åbne skole er nøje afstemt med kommunens ønske om mere bevægelse og skolereformens krav om mere bevægelse på skoleskemaet.

En førerhund med en læringsplan

At Cykelskolen, skoleturneringerne og cykel-valgfagene er blevet til virkelighed, handler ifølge Allan om, at klubben fra starten valgte at være proaktivt og systematisk synlige ude på skolerne:

Allerede fra begyndelsen havde vi fornemmelsen af, at det ville blive et stort projekt, og det jeg gjorde var, at jeg kørte rundt på skolerne og præsenterede ideen for skolelederne. Så holdt vi møder med lærerne, og på den måde har jeg fået et netværk. Og en gang imellem så kører jeg lige ud til dem igen og hører, om der er kommet nye idrætslærere, og hvis det er tilfældet, så får jeg dem ind i kartoteket på computeren. Når vi så inviterer til Skoleturnering 2019 skal jeg bare trykke på en knap og så er informationen ude til alle dem, vi har haft kontakt med!

I cykelklubben understreger man vigtigheden af kontinuerlig synlighed på skolerne, fordi det er med til at fastholde interessen for projektet og medvirke til at nye skoler bliver en del af det. Skolerne skal hele tiden gøres bevidste om klubbens eksistens for, at de gør brug af det åben skole-tilbud, som klubben udbyder.

Synlighed kan dog ikke stå alene. Det er også vigtigt at aktiviteterne understøtter skolens læringsprojekt – en dimension, man i cykelklubben allerede fra begyndelsen var meget bevidst om. Når klubben besøger skolerne har de udformet en mappe, som de medbringer. I mappen er det kort beskrevet, hvad samarbejdet kan give til skolerne. I mappen er der blandt andet en masse informationer om cykling, cykelteknik, og hvordan man f.eks. kan bruge cykling i matematiktimerne. Allan fortæller:

Ja undskyld jeg siger det, men de fald jo ned af stolen. Fordi der lå pludselig noget professionelt materiale foran dem. Det havde de jo ikke set før. Det er ikke for at prale. Man er nødt til at være opsøgende, og det vi kommer med, det skal have kvalitet.

Det er heldigvis ikke kun undervisningsmaterialet, som er af høj kvalitet. Det er selve afviklingen af aktiviteterne også. Når man ser hvilket *setup* Allan og hans cirka 30 frivillige udruller i forbindelse med afvikling af f.eks. skoleturneringer, kan man ikke blive andet end imponeret over, hvor gennemarbejdet materialet og systematikken i konceptet er. Når Allan gennemgår drejebogen for afviklingen, skinner det igennem, at der er styr på tingene ned til mindste detalje:

(...) der står der, hvor mange børn der er og hvor mange hjælpere, hvem der kommer osv. Og så er det sat ind i systemer. En skoleturnering, der har vi dommerbordet med speakere, en der sidder ved computere og laver resultatformidling, og så er der frivillige, der står på alle de her stationer osv. Det er sat i system, og det kører bare. Alle ved, hvad de skal.

Der er ingen tilfældigheder, og alt er gennemtænkt, så de skoler, der besøger cykelklubben, får en følelse af, at det er gennemsyret af professionalisme.

Vi brænder igennem

Når man spørger Allan, hvorfor klubbens projekter er så populære på skolerne, fortæller han, at tilbagemeldingen fra lærerne er, at de frivillige, der er med til at afvikle events, virkelig formår at brænde igennem og har evnen til at komme ned i børnehøjde. Når der rekrutteres frivillige, kigger man i høj grad på, om det er mennesker, der brænder for at give børnene en god oplevelse.

Selve rekrutteringen af frivillige har vist sig ikke at være så vanskelig. Allan fortæller:

To skolelærere, der er stoppet med at arbejde, ringede til mig og spurgte om de godt måtte komme ud og hjælpe, fordi de havde været herude med nogle klasser før. Kan du bruge os? Selvfølgelig kan jeg bruge jer!

De har jo nogle pædagogiske ting, som jeg ikke er blevet uddannet i. Men det er ikke kun skolelærere. Der er fra alle miljøer, det er fra håndbold, fodbold, det er fra alt muligt. Så er der selvfølgelig også nogle cykelryttere. Den ældste, jeg har, er 80 år. Nogle har deres koner med herude, hvor hun sidder og taster ind for mig eller går ned på forhindringsbanerne, så det er blevet sådan et lille familieforetagende for mange af dem, og jeg har en oplevelse af, at de frivillige virkelig elsker at komme herud.

De fleste af de frivillige er 65+, og de oplever, at deres frivillige arbejde i klubben er et positivt afbræk og input i deres seniorliv – og desuden en mulighed for at blive en del af et nyt fællesskab. Denne dimension af frivilligheden er man i cykelklubben meget bevidst om, og julefrokost- og sommerafslutning er en blevet en integreret del af projektet.

Kort sagt, hvad virker?

I korte træk mener Allan fra Odense Cykelklub, at det afgørende for et godt samarbejde er at gøre det rigtigt fra starten:

Det er vigtigt at tage det hårde arbejde og tage ud til skolerne, præsentere projekter for skolelærerne, og virkelig bygge en basis op og få det ned på tryk, som de brochurer vi har lavet, så vi kan sige: Jamen det er det her, som vi kan lave for jer, når I kommer ud, det er det, vi kan lære jer.

Det skal således være så konkret for skolelærerne som muligt, ellers kan de ifølge Allan ikke se formålet med samarbejdet. Det skal være en skræddersyet pakke, hvor læringsmålene står tydeligt frem. Derudover er det vigtigt, at man rekrutterer de rigtige frivillige til opgaven. De må brænde for at være med til arbejdet med børnene, så børnene får en god oplevelse, når de er ude i klubben. Og så fremhæver Allan konkurrence-elementet: *”Børn skal synes, det er sjovt at deltage, og det er det, hvis der er noget på spil for dem, en konkurrence, noget som de kan vinde”.*

Tydelige læringsmål, professionalisme, systematik, engagerede frivillige og et gennemtænkt konkurrenceelement, hvor man konkurrerer med nogen på ens eget niveau, har medvirket til, at Odense Cykelklub er nået ud til rigtig mange skoler på Fyn, og i 2018 havde over 6500 deltagende elever til deres arrangementer. Og rygtet om arbejdet har spredt sig helt ind i Undervisningsministeriet, hvor man i forbindelse med 10. klasses afgangseksamen i 2018 havde valgt at integrere opgaver, som tog deres udgangspunkt i "Allans Cykelbane".

Kort om Cykling Odense

Cykelskolen og skoleturnering er tilbud, der er etableret af Cykling Odense. Tilbuddene er støttet af blandt andet GF-fonden.

Mission:

- At få flere børn og unge til at cykle sikkert til skole. Cyklen er det bedste transportmiddel.
- At skabe gode oplevelser for børn, hvor ingen er tabere og alle får deres talenter frem.

Koncepter:

- Cykelskole
- Skoleturneringer for 6., 7. og 8. klasser
- Valgfag (10x6 timer)
- Nye projekter på tegnebrættet: E-cykling, som de håber bliver en del af programmet i skoleåret 2019/2020

Finansiering af skolearrangementer:

- For at åben skole-samarbejderne kan holdes til en pris, som skolerne kan være med på (gratis for cykelskole og valgfag, og 350 kr. for en klasse til en skoleturnering), er det afgørende, at klubben får sponsorater til at dække udstyr. Her har cykelklubben haft en god sponsor i GF-fonden, der støtter koncepter, der har samme dagsorden: Sikkerhed, cykling, hjelm, trafiksikkerhed og dét at lære at cykle.

Åben Skole gør verden større Opsamling og perspektivering

I erhvervslivet efterspørges der nysgerrige børn og unge, der tør forlade deres *comfortzone*, eksperimentere, fejle, få skøre ideer, stille spørgsmål og kan arbejde sammen om at løse opgaver. Virksomheder er på udkig efter medarbejdere, der besidder de såkaldte "21st Century Skills", der gør, at de tør kaste sig ud i og tage livtag med en verden i hastig forandring.

Når vi besøger en tilfældig 5. eller 8. klasse i en dansk skole, finder man hurtig ud af, at ikke alle børn og unge besidder disse "skills". På skolerne møder vi ofte en del elever, som er holdt op med at række hånden op, fordi de er bange for at lave fejl. Skolen er for mange elever gået fra at være en øve-arena til en præstationsarena. På de lokale ungdomsuddannelser kan man møde mange elever, der er mere præstations- end vidensmotiverede, og for hvem det dermed også er vigtigere at bestå end at forstå.

Derudover vil mange forældre nikke genkendende til, at deres børn i vid udstrækning siger nej til de "ukendte" ting, og at børn i vid udstrækning foretrækker et liv foran en skærm i et rum, hvor der er 23 grader, og det aldrig regner.

I denne børne- og ungdomsvirkelighed rummer den åbne skole nogle potentialer, fordi den medvirker til at gøre verden større, træner elevernes evne til at navigere i kontekster, de ikke nødvendigvis tidligere har været en del af, og deltage i aktiviteter, de måske ikke selv ville opsøge.

Det er eksempelvis det, der sker når:

- De er på cykelbanen med Allan og prøver kræfter med cykeldiscipliner, de aldrig har prøvet før – og overlever.

- De dyrker tilstedeværelsen ved at spille bridge – og samtidig træner både matematiske og relationelle færdigheder i forhold til sprog og kommunikation.
- De prøver kræfter med basket i skolen og langsomt bliver sluset ind i et klubfællesskab, hvor de lærer at samarbejde og være en del af et hold.
- De i en "utålmodig" kultur får trænet deres evne til vedholdenhed, når de øver sammen med underviseren fra musikskolen.
- "Bevægelsesøkonomerne" gennem deres passion for e-sport, bliver udfordret til en mere fysisk aktiv livsstil.
- En elev fisker sammen med Gerhard og ender med at glemme alt om udseende, sociale medier mv. og lader sig fascinere af og lære om naturen ved at være i den.

Den åbne Skole handler om at understøtte skolens projekt, og de seks beretninger introducerer til projekter, hvor skolens læringsmål er tænkt ind som en væsentlig del af projektet, men den åbne skole er meget mere end det. Det er også en mulighed for at træne nogle kompetencer, f.eks.:

- Mod til at opsøge andre arenaer
- Nysgerrighed
- Udvikling frem for præstation
- Det at gøre ting sammen

Der er tale om "attituder", der dels er vigtige i forhold til at kunne håndtere en verden i forandring, og som dels er helt centrale i forhold til det, vi skal leve af på den lange bane – nemlig innovation.

Hvad kan vi lære af de seks projekter?

Er der tale om helt unikke og enestående projekter, der ikke kan overføres til andre sammenhænge? Både ja og nej. Ja, fordi de er tænkt ind i en bestemt kontekst med bestemte ressourcer og udfordringer og dermed har fået et unikt udtryk. Nej, fordi de bagvedliggende principper i projekterne sagtens kan overføres til andre sammenhænge, hvis man tænker over følgende "principper":

- **Brug de ressourcer, der er tilgængelige:** Nogle af de bedste åben skole-projekter bliver drevet af 65+ frivillige, som har såvel den tid som den robusthed, der skal til.
- **Tænk i forløb:** Læring og det at indgå i nye sociale sammenhænge kræver tid – og dermed giver længere forløb fra fire til ti gange det største udbytte i forhold til tilegnelse af ny faglighed
- **Høj kvalitet** – det er der eksempelvis, når man møder lystfiskerne, som har stået i vand til knæene i 40 år og de konservatorieuddannede musikskolelærere, som er specialiserede inden for et relativt lille område.
- **Det handler om læring, og ikke om medlemsrekruttering:** Det er vigtigt, at man møder ind på skolen med den rigtige dagsorden. Når eleverne møder dygtige og passionerede ildsjæle, der brænder igennem, vil eleverne ofte være motiverede for at blive en del af den samme aktivitet. Mennesker, der brænder for noget, er inspirerende forbilleder.
- **Vi skal ikke på kursus, for vi skal jo bare være os selv:** Sådan siger lystfiskerne i Fiskeklubben, og det udsagn rummer en vigtig pointe. Det er vigtigt at projekterne er udtryk for en "god anderledeshed" (Ziehe, 1998), der tilbyder en anden tilgang end skolen, for ellers bliver foreningerne hurtigt ligegyldige.

Vi håber, at dette hæfte kan være med til at inspirere foreninger, museer, institutioner, virksomheder mv. til at tage tænkningen i den åbne skole til sig. Den rummer muligheder, og skolerne er i stigende grad på udkig efter samarbejdspartnere, der ønsker at bidrage til projektet med, at alle børn skal blive så dygtige, som de kan. Den åbne skole rummer samtidig muligheder for de eksterne aktører, som vælger at bevæge sig ind på skolen, for det er også her, at man kan rekruttere nogle af fremtidens museumsgæster, foreningsmedlemmer og lærlinge.

God arbejdslyst!

Litteraturliste

Arendt, K. S., & Skov, P., R. (2017). *Den længere skoledags betydning for elevers fritidsaktiviteter*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Jacobsen, R. H., Andersen, M. M. Q. & Jordan, A. L. T. (2016). *En længere og mere varieret skoledag*. København: KORA - Det nationale institut for kommuners og regioners analyse og forskning

Juul, K. G. & Østergaard, S. (2017). *Skoler og foreninger i bevægelse mod og med hinanden! Muligheder og udfordringer i mødet med den åbne skole*. Frederiksberg: Center for Ungdomsstudier

Undervisningsministeriet (2018, 13. juli). *Den åbne skole*. Lokaliseret 23.01.19 på: <https://uvm.dk/folkeskolen/laering-og-laeringsmiljoe/den-aabne-skole>

Ziehe, Thomas (1998). *God anderledeshed*. Tidsskrift for børne - & ungdomskultur, nr. 39